

Mrzygłód - obecnie dzielnica Myszkowa. Od pradziejów okolice dzisiejszego Mrzygłodu (usadowionego przy jednym z wariantów ważnego szlaku handlowego przebiegającego z Krakowa przez Olkusz, Mrzygłód, Żarki i Częstochowę na Kłobuck, Wieluń ku Kaliszowi i Poznaniowi) wchodziły w skład Małopolski, następnie dzielnicy senioralnej krakowskiej i woj. krakowskiego.

Miejscowość nad Wartą, w której już w XI w. istniała przewłoka, czyli miejsce przeciągania łądem łodzi od rzeki Czarnej Przemszy spod Poręby do Warty.

Nazwa miejscowości została podobno nadana przez Bolesława Krzywoustego po tym, jak król podczas polowania zabłądził w puszczy; gdy go znaleziono, prawie konał z głodu. Z wdzięczności za cudowne ocalenie wybudował pustelnię, potem kościółek i założył przy nim osadę nazywając ją na pamiątkę swej głodówki Mrzygłodem.

Pierwotnie Mrzygłód ulokowany był przy drodze do Żarek, na Pasterniku; tam też stał drewniany kościół p.w. Wszystkich Świętych (wspomina o nim Jan Długosz w swej kronice).

Parafia w Mrzygłódzie istniała już w 1373 r.; Jan Długosz w księdze uposażeń diecezji krakowskiej wymienia miasto Mrzygłód oraz wioski parafialne: Będusz, Mrzygłód i Niwki; obok miasta położona była wioska Mrzygłódka, w XV w. zwana Mrzygłód, a od XVI w. Stary Mrzygłód (Antiqua Mrzygłód).

Pod koniec XIV w. prywatne miasto w obecnym miejscu o tej nazwie założył Otton z Pilicy herbu Topór, wojewoda sandomierski.

W 1412 r. w księgach sądowych lełowskich występuje wójt Mrzygłodu Jaśko, co ostatecznie potwierdza, że miasto wówczas było już urządzone.

Nie jest znany dokument lokacyjny dla Mrzygłodu, ale sądząc z najstarszych założeń urbanistycznych można przyjąć, że został urządzony na prawie magdeburskim.

Od pierwszych chwil był dobrze zorganizowany, posiadał bowiem kościół parafialny - istotny element dla rozwoju średniowiecznego miasta. Rozplanowanie czworobocznego rynku i wybiegających z niego ulic stanowi kolejny przykład średniowiecznego zagospodarowania miasta.

Przy rynku miejskim istniał ratusz, a w jego bezpośrednim sąsiedztwie w 1643 r. stanął wzniesiony sumptem Stanisława Warszyckiego kościół (obraz św. Antoniego do ołtarza w przykościelnej kaplicy św. Antoniego Padewskiego ufundował w 1792 r. Antoni Kotarski wspólnie z Mikołajem Malczewskim).

W połowie XV w. miasto i kilka okolicznych wsi stanowiły dziedzictwo Jana Pileckiego herbu Leliwa (stryja Elżbiety z Pileckich Gronowskiej, żony Władysława Jagiełły).

W połowie XVI w. Mrzygłód liczący w tym czasie młyn i 60 domów, zamieszkały przez 14 tkaczy, szewca, krawca, 11 kowali i tyluż zagrodników przeszedł w ręce Wojciecha Padniewskiego, kasztelana oświęcimskiego; później był własnością księcia J. Zbaraskiego (dzięki którego staraniom miasto w 1613 r. otrzymało od króla Zygmunta III Wazy przywilej na odbywanie 3 jarmarków rocznie).

W 1529 r. plebanem w Mrzygłódzie był Antoni ze Starej Pilicy; od 1670 r. równocześnie proboszczem w Mrzygłódzie i dziekanem w Pilicy był ks. Andrzej Znojecki, a w latach 1892-1898 obowiązki wikariusza w mrzygłódzkiej parafii spełniał ks. Stanisław Zapałowski (który powiększył i ogroził cmentarz oraz założył pierwszy w tym rejonie sklep spółdzielczy).

W 1635 r. Stanisław Warszycki herbu Abdank ufundował tu szpital (tj. przytułek), a w 1642 r. uwolnił mieszczan od posług pańszczyźnianych.

Reformy dokonane w XVII w. wpłynęły pozytywnie na rozwój społeczny, szczególnie

pomyślnie zaczęło się rozwijać rzemiosło; w tym czasie w mieście było 70 szewców, 40 gwoździarzy, 24 garbarzy.

Około 1695 r., po śmierci Warszackiego, miasto jako posag córki Barbary przeszło w posiadanie Męcińskich herbu Poraj; później aż do połowy XIX w. stanowiło własność Rokossowskich (wówczas dobra mrzygłodzkie składały się z folwarków: Dziegciarze, Marciszów, Mrzygłódka, Niwki, Papiernia, Poręba Mrzygłodzka i Zawiercie Wielkie oraz wsi: Krzemenda, Łośnice, Marciszów, Niwki, Poręba Mrzygłodzka i Zawiercie Wielkie).

Do funkcjonującej w mieście od XV w. szkoły uczęszczało w XVIII w. 15 uczniów, w tym 3 z rodzin szlacheckich (na ogólną liczbę mieszkańców 583; świadczy to o stosunkowo wysokiej stopie życiowej mieszkańców Mrzygłodu).

Klucz dóbr mrzygłodzkich (granice którego nie pokrywały się z granicami parafii) należących do Rokossowskich obejmował w latach 1787-1791 wsie Kuźnica, Marciszów, Mrzygłód, Mrzygłodzki Dwór, Mrzygłodek, Niwki i Łośnice, a w 1793 r. dodatkowo Porębę i Zawiercie.

Do 1529 r. wydobywaną w Mrzygłodzie rudę dowożono do kuźnicy dymarskiej w Żeliszewicach; w 1577 r. funkcjonowała tu kuźnica produkująca pługi; w latach 1584-1893 odnotowano w księgach transporty żelaza z Mrzygłodu do Krakowa.

W latach 1827-1829 w Mrzygłodzie funkcjonowała kopalnia węgla brunatnego, a na początku XIX w. z inicjatywy Banku Polskiego nad Wartą powstał wielki piec "Zuzanna", w którym przetapiano miejscowe rudy; jego roczna produkcja sięgała 16 tys. cetnarów surowca.

W XIX w. zaplecze rolnicze dla Mrzygłodu stanowiły 3 folwarki: w Mrzygłódku, Zarzeczu i Papierni.

W 1827 r. miasto liczyło 1079 osób, a w 40 lat później 1864, w tym 320 Żydów. Mieszkańcy Mrzygłodu zapisali się w historii jako ludzie waleczni, stający w obronie ojczyzny. Całymi rodzinami z kosami na sztorc walczyli u boku T. Kościuszki (stąd określenie niektórych rodzin mianem "Kosinierek"), walczyli w powstaniu styczniowym, co upamiętniają dwie mogiły w lasku brzozowym nad Wartą i stojący na rynku pomnik.

By nie obchodzić rosyjskich świąt i urodzin cara w czasie zaborów domy mieszkalne budowano tyłem lub bokiem do ulicy; dzięki takiemu fortelowi nie musieli dekorować okien carskimi portretami (ostatni z takich domów spłonął ok. 1990 r.).

Mieszkańcy Mrzygłodu uczestniczyli także w powstaniu styczniowym; w miejscowym piecu hutniczym wyprodukowano działą dla powstańców.

5 maja 1863 r. na rynku powstańcy styczniowi dowodzeni przez Teodora Cieszkowskiego stoczyli potyczkę z rosyjską piechotą i kozacką konnicą (mogiły poległych są w zagajniku brzozowym nad Wartą).

Utrata praw miejskich w 1870 r. była karą za udział mieszkańców w powstaniu styczniowym.

Kopalnia węgla brunatnego "Mrzygłód" eksploatowana w latach 1827-1829 należała do Rokossowskiej. Produkcja w 1827 r. wynosiła ok. 300 t (tj. 3000 korcy).

W 1879 r. w skład parafii Mrzygłód wchodziły: Będusz, Ciszówka, Kręciwilk, Mijaczów, Mrzygłód, Mrzygłódka, Nierada i Niwki.

W 1900 r. wielki pożar zniszczył osadę, spłonęło wówczas 157 domów i 125 zabudowań gospodarczych; w trzy lata później spłonęła ul. Krakowska - 33 domy i 62 stodoły.

10 lipca 1916 r. powołano tu Mrzygłodzką Straż Ogniowo-Ochotniczą, a w 1972 r. w centrum wsi wzniesiono piętrową, murowaną remizę OSP.

Mrzygłód od grudnia 1915 r. był siedzibą władz gminnych dla wsi Kręciwilk, Nierada i Kosowska Niwa oraz osady Mrzygłód; do 1885 r. należał do pow. olkuskiego, następnie do pow. będzińskiego, a od 1927 r. do pow. zawierciańskiego.

Od 1957 r. wchodzi w skład powiatu myszkowskiego.

W lutym 1976 r., gdy przestał być gminą, włączony został do gm. Włodowice w ówczesnym woj. częstochowskim, od grudnia 1983 r. stanowi dzielnicę m. Myszkowa.

W 1986 r. świątynię w Mrzygłodzie uznano za sanktuarium Matki Bożej; w 1994 r. papież Jan Paweł II wydał bullę pozwalając na koronację obrazu koronami papieskimi - uroczystość odbyła się 25 VIII 1996 r.

Na Rynku pomnik ku czci powstańców styczniowych 1863 r. (wzniesiony w 1933 r., zburzony przez hitlerowców w 1939 r., odbudowany w 1956, po czym w 1996 r. rozebrany i wzniesiony w nowej wersji wg projektu Henryka Burzcy).

W dzielnicy są liczne placówki handlowe, kościół, szkoła podstawowa i gimnazjum, ośrodek zdrowia, przystanek kolejowy, remiza OSP.

Przez miejscowość prowadzą znakowane szlaki turystyki pieszej i rowerowej.

Mrzygłódka - obecnie dzielnica Myszkowa. W XVI w. zwana Stary Mrzygłód; miejsce, gdzie przed wiekami pierwotnie rozlokowany był Mrzygłód.

Pod koniec XIX w. na peryferiach wioski Michał Werner wybudował cegielnię produkującą w latach II Rzeczypospolitej 1 mln cegły rocznie.

Po zakończeniu II wojny światowej zakład upaństwowiono. Od 1995 r. zakład nie jest używany (aktualnie w posiadaniu spadkobierców pierwszego właściciela); pod koniec XX w. na krótko w zabudowaniach cegielni funkcjonował zakład oczyszczania butli gazowych.

Wioska, typowa ulicówka, w nocy 26/27 czerwca 1944 r. została spacyfikowana przez hitlerowców i spalona (spłonęło 55 budynków); od kul poległo 12 partyzantów i rolników (pochowani na cmentarzach w Mrzygłodzie, Koziegłówkach, Poraju).

Do 1957 r. w pow. zawierciańskim, później w myszkowskim. Wieś przyłączona do Myszkowa w 1983 r.

Są tu placówki handlowe, remiza OSP, istniała szkoła podstawowa.

Skrajem miejscowości prowadzą znakowane szlaki turystyki pieszej i rowerowej.

Gruchla - obecnie dzielnica Myszkowa. Niegdyś istniał tu młyn zwany Gruchta, należący, podobnie jak pobliski Kręciwilk, do dóbr Włodowice. Kolonia przyłączona do Myszkowa w 1951 r.

Niepisany przekaz głosi, że w latach kampanii napoleońskich osiedlił się tu wracający spod Moskwy stary wiarus nazwiskiem Grouchelle, od jego spolszczonego nazwiska powstała nazwa Gruchla.

Z okazji udekorowania koronami papieskimi obrazu Matki Boskiej Mrzygłodzkiej (na mocy Bulli wydanej 24 X 1994 r. przez papieża Jana Pawła II) mającego miejsce 25 VIII 1996 r. wybudowano tu (istniejący do dziś) ołtarz polowy, w którym nabożeństwo odprawił i papieskie korony na wizerunek Maryi z Jezusem z mrzygłodzkiego kościoła - Sanktuarium Matki Bożej nałożył legat papieski, abp Detroit ks. kardynał Adam Józef Maida.

Prowadzą tędy rowerowe szlaki turystyczne (czerwony i niebieski).

Kręciwilk - obecnie dzielnica Myszkowa. Osada rybacka powstała pod koniec XVIII w., niegdyś zwała się Goc, później Gać lub młyn Goce.

Zimą 1790 w tym rejonie namnożyła się ogromna ilość wilków, "...że bez broni nie można było nawet o kilka staj od miasta (Mrzygłodu) wyruszyć po drzewo do lasu", stąd prawdopodobnie wywodzi się nazwa miejscowości.

W 1827 r. miała 11 domów zamieszkanymi przez 67 osób.

W 1983 r. przyłączona do Myszkowa (od 2001 r. występuje pod nazwą: ul. Koronacyjna).

Prowadzą tędy znakowane szlaki turystyki rowerowej i pieszej.

Nierada - obecnie dzielnica Myszkowa. Pierwsza wzmianka historyczna pochodzi z 1629 r. Kuźnica Nierada powstała w XVII w., w tym czasie wieś była własnością Firlejów; w 1669 r. przeszła na własność Warszzyckiego, następnie Męcińskich. Wokół tego punktu osadniczego z biegiem lat rozwinęła się wieś z folwarkiem, młynem i papiernią.

Po utworzeniu linii warszawsko-wiedeńskiej istniał tu przystanek kolejowy (w latach 50-tych XX w. przeniesiony do Mrzygłodu).

W latach 1900-1922 eksploatowano węgiel brunatny w kopalni "Nierada" należącej do Piotra Strzeszewskiego, który 20 IX 1917 r. wydzierżawił ją Zygmuntowi Szczotkowskiemu; w latach 1921-22 kopalnię eksploatowali Cederbaum i Oppenheim.

Produkcja w 1907 r. (maksymalna) wyniosła 48,3 tys. t, w 1913 - 18,2 tys. t, w 1920 r. - 17,2 tys. ton.

Od 1922 r. do stycznia 1924 r. czynna tu była kopalnia węgla brunatnego "Adela" należąca do Włodzimierza Modzelewskiego z Pohulanki, który w 1923 r. powołał Nieradzkie Towarzystwo Przemysłowo-Górnictwa s-ka z o. o.

Produkcja w 1923 r. (maksymalna) 17,6 tys. tun.

W 1983 r. przyłączona do Myszkowa.

W dzielnicy są sklepy, tutaj też znajduje się przystanek kolejowy Myszków Mrzygłód.

Niwki - obecnie wioska w gm. Poręba, pow. zawierciański. Wieś wymieniona w kronice Jana Długosza jako wchodząca w skład parafii Mrzygłód. W księdze dochodów beneficjów diecezji krakowskiej z 1529 r. wymieniona jako wioska parafialna (należąca do Padniewskiego) świadcząca powinność plebanowi Mrzygłodu, podobnie jak i Kuźnica Niwki.

Wieś parafialna Niwki oddawała dziesięcinę wytyczną i canapolis, wynoszące 6 grzywien, dla kościoła w Pszczynie; z kuźnicy Niwki dziesięcina wynosiła 24 grosze.

Kuźnica Niwki należała w 1563 r. do jednej z większych w regionie, zatrudniała 20 kuźników.

W 1581 r. posiadała 5 łanów kmiecych, 4 komorników z bydłem i 3 bez bydła.

Kuźnicami niweckimi koło Mrzygłodu przez jakiś czas zarządzał Walenty Rozdzieński, który potem, w latach 1601-1611 zajął się pisaniem swego dzieła "Officina ferraria", wydanego w 1611 r. w Krakowie. W 1789 r. Niwki zamieszkiwały osoby, w 1792 r. 241, w 1854 r. - 410, natomiast w 1904 r. - 704 mieszkańców.

Papiernia - dzielnica Myszkowa. Położona nad Wartą, przy głównej drodze łączącej Myszków z Zawierciem, w przeszłości związana była z Mrzygłodem. Jeszcze w latach 60 tych XX w. funkcjonowały tu dwa młyny: wodny i elektryczny.

Niegdyś ozdobą przysiółka był piękny, rozległy sad (dziś mocno zaniedbany, pozbawiony ogrodzenia).

Mijaczów - obecnie dzielnica Myszkowa. Prawdopodobnie w 1410 r. małopolscy rycerze zdążający do Wolborza a następnie Czerwińska nad Wisłą na zarządzoną przez Władysława Jagiełłę zbiórkę wojsk idących na wojnę z Krzyżakami przeprawiali się przez bród na Warcie. W tym czasie wieś nazywała się Benduszek i należała do Mikołaja Mirzowskiego herbu Gryf.

W XVI w. znajdowała się tu przykomórka celna (podlegająca wraz z konnym strażnikiem pod

komorę celną w Koziegłowach), ulokowana na granicy między Księstwem Siewierskim a Koroną.

Pierwsze wiadomości o wsi Mijaczów zachowały się w dokumentach wizytacyjnych parafii Mrzygłód; w 1598 r. Mijaczów jest wzmiankowany jako miejscowość, w której jest jedna z trzech kuźnic (obok Cisówki i Nierady). Te trzy kuźnice oraz wsie Niwki i Będusz z miastem Mrzygłód tworzyły parafię Mrzygłód.

W 1599 r. Mijaczów przeszedł w ręce Walerego Tymińskiego, siewierskiego pisarza ziemskiego. Późniejszymi właścicielami wsi byli Filchauserowie (piszący się "z Mijaczowa"), Rogowscy, następnie Bobrowscy. W należącym w tym czasie do parafii Mrzygłód Mijaczowie przed 1790 r. wzniesiono kaplicę (która, wielokrotnie przebudowywana, zachowała się do dziś).

W 1782 r. przy istniejącej tu kuźnicy fryszerskiej Gordon wybudował pierwszy w okolicy wielki piec hutniczy, zwany początkowo "piecem piekielnym".

W 1838 r. mijaczowska huta przeżywała kolejną modernizację, uruchomiono bowiem w niej odlewnię wielkopieczową. Inwestycje doprowadziły do zadłużenia, w następstwie czego w 1840 r. Towarzystwo Kredytowe Ziemskie Królestwa Polskiego wystawiło majątek na licytację; majątek nabył Marceli Kempner, przemysłowiec, właściciel wielkiego pieca w sąsiedniej Cisówce, od którego w 1875 r. zadłużoną fabrykę odkupili bracia Józef i Roman Baurertzowie. Za ich sprawą w 1882 r. w Mijaczowie powstała zmodernizowana Fabryka Maszyn oraz Odlewnia Stali i Żelaza Braci Bauerertz, która wyposażona w motor parowy o sile 100 KM, zatrudniała 180 robotników; to ona dała początek późniejszym Myszkowskim Zakładom Metalurgicznym "Mystal".

W tym czasie na Mijaczowie istniało też Towarzystwo Akcyjne Budowy Ekonomicznych Dróg i Urządzeń Mechanicznych Systemu "Artur Koppel", mające swój główny zarząd w Petersburgu; w fabryce, która w 1905 r. zatrudniała 75 osób, produkowano kolejki dla zakładów przemysłowych i gospodarstw rolnych oraz "przybory dla dróg żelaznych".

W 1870 r. rozpoczęto eksploatować kopalnię węgla brunatnego "Hanna"; od 5 VI 1918 r. kopalnię dzierżawili (od braci Bauerertz) inżynierowie Karol Tuszyński i Stefan Mierzejewski. Produkcja w 1870 r. wynosiła 213 t, w 1919 r. 984 t.

Fabryka papieru i celulozy, założona przez Artura Steinhagena i jego szwagra Ludwika Wehra powstała w 1894 r. Fabryka w 1895 r. dawała 8 t papieru na dobę; w 1908 r. sprowadzono drugą maszynę zwiększając produkcję do 20 t/dobę. W 1928 r. w fabryce było już pięć maszyn papierniczych, a produkcja wynosiła 135 t/dobę; w 1929 r. fabryka zatrudniała 850 robotników i 40 pracowników administracyjnych.

W 1930 r. nastąpiła fuzja firm "Steinhagen, Wehr i s-ka" w Myszkowie oraz "Robert Saenger" obejmującą papiernie we Włocławku i Pabianicach i zawiązała się spółka "Steinhagen i Saenger S.A. - Fabryki Papieru i Celulozy" z centralą w Warszawie.

Po zakończeniu II wojny światowej fabryka, upaństwowiona w 1947 r., od 1951 funkcjonowała jako Myszkowskie Zakłady Papiernicze; w 1976 r. oddano do użytku VI maszynę papierniczą.

W 1883 r. powstała fabryka włókiennicza oficjalnie nazwana "Towarzystwo Akcyjne Bawełnianej Manufaktury August Schmelzer w Myszkowie", założona przez braci Augusta i Adolfa Schmelzerów (fabryka, pod nazwą Myszkowskie Zakłady Przemysłu Włókiennego "Wartex", funkcjonowała do końca XX w.; zlikwidowana w 2000 r. decyzją wojewody śląskiego Marka Kempskiego).

W 1911 r. wieś Mijaczów została odłączona od parafii Mrzygłód i przyłączona do utworzonej w tymże roku parafii Myszków; tutejsza kaplica pałacowa do 1914 r., tj. do czasu wybudowania kościoła pw. św. Stanisława w Myszkowie pełniła rolę kościoła parafialnego.

W 1926 r. Mijaczów został przyłączony administracyjnie do Myszkowa. Przynajmniej od 1865 r. Mijaczów wraz z Będuszem wchodził w skład gminy wielowioskowej Pińczycze.

8 XII 1980 r. w dzielnicy Myszkowa - Mijaczowie erygowano parafię, a w 2000 r. oddano do użytku nowy kościół. W dzielnicy znajdują się liczne placówki handlowe, banki, punkty gastronomiczne, szpital, apteki, a od kwietnia 2001 r. siedziba myszkowskiego Starostwa Powiatowego.

Ciszówka - obecnie dzielnica Myszkowa. Odnotowana po raz pierwszy w 1437 r., kiedy we wsi Ciszówka istniał staw i młyn; w tym czasie jej właścicielem był Dobko (Dobke von Czyssoske).

Od 1492 r. wioska, w której funkcjonowała kopalnia rudy żelaznej, należała do Jana Rzeszowskiego z Przybyszówki k. Przemyśla, który w 1492 sprzedał ją Janowi Pileckiemu herbu Leliwa, jego spadkobierca Mikołaj Pilecki darował wieś Janowi Chełmskiemu, ten zaś odstąpił ją Sewerynowi Bonerowi z Ogrodzieńca. Kolejnymi właścicielami Ciszówki byli Firlejowie, którzy w 1669 r. odstąpili ją kasztelanowi krakowskiemu Stanisławowi Warszyckiemu.

Ciszówka wchodziła w skład dużego zespołu majątkowego przynależnego do zamku w Ogrodzieńcu; jeszcze w okresie przedrozbiorowym przyłączona została do dóbr żareckich będących wtedy własnością Męcińskich.

W XVI w. osada zwała się Kuźnicą Ciszowską, istniała tu huta o trzech kołach hutniczych; późniejszy dzierżawca Marcei Kempner w 1850 r. postawił wielki piec o rocznej wydajności 15 tys. cetnarów.

Rozwój osady należy wiązać z założeniem kuźnicy, która pod koniec średniowiecza pracowała w zespole kuźnic niweckich.

We wsi był dwór, karczma, młyn i piarnia.

W 1838 r. uruchomiono tu odlewnię wielkopieczową.

W 1827 r. wioska miała 16 domów, zamieszkiwało ją przez 144 mieszkańców, w 1880 - 24 domy i 193 mieszkańców.

Obecnie w dzielnicy jest szkoła podstawowa, budowany jest kościół, są placówki handlowe, punkty gastronomiczne. Skrajem dzielnicy prowadzą znakowane szlaki turystyki rowerowej.

Pohulanka - obecnie dzielnica Myszkowa (występująca także pod nazwą Światowit, która się przyjęła w okresie powojennym od nazwy przystanku kolejowego). Pierwotną nazwę zawdzięcza karczmie, w której często odbywały się zabawy i potańcówki. W 2. poł. XIX w. osada należała do gminy i parafii we Włodowicach, był tu wówczas 1 dom i 8 mieszkańców użytkujących 2 morgi ziemi dworskiej. Osada swą karierę rozpoczęła należąc do gm. Włodowice, gdy w 1895 r. zainteresowali się nią książę Konstanty Lubomirski i Olgierd Markowski – właściciele Towarzystwa Akcyjnego Włókienniczych „Włodowice”, planujący wybudowanie tu zakładu produkcyjnego. Wybudowano przędzalnię, bocznice kolejową oraz pięć parterowych domów mieszkalnych. W 1899 Szwajcar Otto Dukla założył tu zakład blacharsko-emalierniczy, który od 1903 r. przekształcił się w Fabrykę Blaszanych Emaliowanych Naczyń Włodowice, od 1922 r. zwaną „Światowit”; zakład przetrwał do naszych czasów jako Myszkowska Fabryka Naczyń Emaliowanych „Światowit”. W drewnianym budynku przy ul. Ciasnej 5 wzniesionym w 1882 r. od roku 1912 mieściła się szkoła elementarna. W 1951 r. Pohulanka została przyłączona do Myszkowa. W dzielnicy jest szkoła podstawowa i gimnazjum, liczne placówki handlowe, kościół (wzniesiony w 1991 r.), przystanek kolejowy

Myszków-Światowit.

Franulka - obecnie dzielnica Myszkowa. Niegdyś folwark leżący między Mrzygłodem a Będuszem, który w latach 80-tych XIX w. stał się własnością braci Bauerertz. Eksploatowany tu piasek dowożono kolejką wąskotorową do huty na Mijaczowie.

Powstanie kościuszkowskie 1794-1795. Powstanie narodowe przeciw Rosji, potem Prusom, rozpoczęte w Krakowie. Do oddziałów powstańczych ochoczo zgłaszali się chłopci; mieszkańców Mrzygłodu, którzy z przekutymi na sztorc kosami zasilili wojska Tadeusza Kościuszki określano mianem „Kosinierek”. Pamiątką powstania jest pomnik Tadeusza Kościuszki odsłonięty z inicjatywy PSL w 1946 r. w Żarkach.

Powstanie styczniowe 1863-1864. Powstanie narodowe przeciw Rosji objęło ziemie Królestwa Polskiego i Litwy a walki toczyły się także na opisywanym terenie: 24 kwietnia 1863 r. w Jaworzniku, 1 marca i 5 maja 1863 r. w Mrzygłodzi, 25 kwietnia i 18 lipca 1863 r. w Myszkowie, nadto 12 lipca 1863 r. w Mrzygłodzi i Żarkach. Pierwsza poważniejsza bitwa miała miejsce 1 marca 1863 r. w Mrzygłodzi, gdzie przez parę dni wypoczywał oddział Teodora Cieszkowskiego; na skutek zdrady dokonanej przez będuskiego chłopca powstańców zaatakował siłą 180 żołnierzy kpt. Tetcer; do potyczki doszło nad Wartą. Powstańcy stracili 5 ludzi, nieprzyjaciół znacznie więcej, w tym sztabkapitana Alenicza. Wszystkich pochowano w mogiłach w lasku brzozowym (przy skrzyżowaniu ul. Nadrzecznej i Włodowskiej). 24 kwietnia 1863 r. pod Jaworznikiem oddział Mossakowskiego maszerujący od Krakowa w rejon Częstochowy celem połączenia się z oddziałem Oksińskiego został zaatakowany przez 3 rosyjskie kompanie; w bitwie zginęło 43 powstańców, Rosjanie stracili ok. 40-60 żołnierzy (wg rosyjskich raportów tylko jednego). Była to jedna z najkrwawszych bitew powstania. Powstańcy zryw upamiętnia pomnik na rynku w Mrzygłodzi oraz zbiorowe mogiły, m.in. na cmentarzu w Żarkach (pomnik na grobie 9 poległych 24 IV 1863 r. powstańców i wymienionym z nazwiska 24-letniego Rudolfa Stanisława Franaszka zmarłego 23 IV 1863 r.). Grób weterana powstania 1863 r. Feliksa Dahlena (zmarłego w 1926 r.) znajduje się na myszkowskim cmentarzu parafialnym tuż przy głównym wejściu. Smutnym następstwem powstańczych zmagani było pozbawienie praw miejskich wielu miejscowości; 23 stycznia (4 lutego) 1870 r. carski Komitet Urządzający postanowił niektóre miasta zamienić na osady z włączeniem ich do przyległych gmin: a więc Żarki włączono do gminy o tej samej nazwie, Kozięgłowy do gm. Rudnik Wielki, Siewierz do gm. Sulików. Prawa miejskie utracił też nigdy ich już nie odzyskując Mrzygłód.

Autor: **Marian KOTARSKI**

Źródło: **Vademecum krajoznawcze ziemi myszkowskiej (wyd. Myszków, 2007)**